

178 b. Vadstena-brakteatens duplett.

Pl. LIX. Fig. 4.

Litteratur: O. Montelius, *Fornvännen* 1906, s. 148 f.

En guldbrakteat, präglad med samma stamp som Vadstena-brakteaten, förvärvades i början av sommaren 1906 av statens hist. museum. Den lär vara funnen i närheten av den från Motala norrut gående järnvägslinien, men fyndort och fyndomständigheter äro ej närmare kända.

Av kanten, där runorna stå, är så mycket avskuret runt omkring, att endast ungefär halva höjden av runorna är bevarad, vilket måste hava skett kort efter det brakteaten blivit präglad, enär öglan och ramen kring brakteaten alldeles likna sådana på guldbrakteater omkring år 500.

Emedan öglan helt och hållet betäcker platsen för runan **ᚾ d**, skall man enligt Montelius icke heller av denna brakteat få någon upplysning om denna runa. Vid närmare eftersyn visar sig dock, att öglan på 178 b sitter mera till höger än på Vadstena-brakteaten Ög. 178. Framför de 10 streck, som utgöra foten av **luwatuwa**, synas därför dels en likadan punkt som skiljetecknet efter **luwatuwa**, dels framför denna nedre hälften av **ᚾ d**, nämligen av vänstra staven och de båda bistavarne. Den sista runan, vars nedre del synes t. h. om öglan, är **l**, av öglan täckta äro alltså **ṡ**, **o** och högra staven av **ᚾ d**.

179. Vadstena.

Pl. LX. Fig. 1.

Litteratur: L. 1172; W. 184; Broocman, *Beskr. öfver Östergötland*, s. 184; Wallman, *Iduna*, h. 9 (Sthm 1822), s. 334; P. A. Säve, *ATS*. I, s. 137; *Reseber.* 1861, s. 142, teckn.

Broocman säger runstenen ligga vid sjöstranden, där krigsmanshuset har sin rök-kölna, Wallman säger, att den låg »så nära wattenbrynen, att sjön wid hög flod steg uppöfwer stenen, som var i tu slagen», att den flyttades in i klosterträdgården och att vid samma tillfälle även det nedre stycket blivit från sjöbottnen upphämtat men av vågorna varit så skadat, att intet av läsningen återstod.

P. A. Säve fann runstenen i klostrets forna trädgård, prydligt och väl vårdad. Vid mitt besök 1894 låg den vid kyrkans sydöstra hörn på marken. Den är nu rest bredvid norra ändan av den mur, som utgjorde den forna klostergårdens östra gräns och slutar nära kyrkans sydöstra hörn.

Ämnet är rödaktig granit. Runorna äro ristade nedifrån och uppåt längs stenens vänstra kant, vars längd är 2,04 m, efter resningen 1,93 m, bredd nedtill vid inskriftens början 30 cm, över ormens öga 14 cm. Stenens bredare sida är 88—90 cm bred, höjden 1,95 m och har ristning av ornament, som dock äro ytterst svaga och icke kunna redas.

Inskriften är ofullständig och börjar med —**i** i **[rist]i**. I **ponsi** har **o** form **ṡ**. I **ṡfti** äro i **ṡ** högra kännestreck och nedre staven så gott som utplånade. Efter **ṡskil** finnes intet skiljetecken.

Inskriften är följande:

— i : stin : þonsi : rfti : rskil fapur sin :

Uti **rfti** æfti, **rskil** *Æskil* är **Λ R** tecken för ä-ljud. Då nasalering bör hava funnits i första stavelsen av *Æskil* lika väl som ack. sing. mask. **þonsi**, torde möjligen av den skiljaktiga beteckningen kunna slutas, att detta uttalats *þansi*.

Översättning: [N. N. reste] denna sten efter Äskil, sin fader.

180. Gammalkils kyrka, Valkebo hd.

Pl. LX. Fig. 2.

Litteratur: B. 865; L. 1160; W. 118; Peringskiöld, *Mon.* VII; Broocman, *Beskr. öfver Östergötland*, s. 174; P. A. Säve, *ATS.* I, s. 94; *Reseber.* 1861, s. 64, teckn.; E. Ihrfors, *Ostrogothia sacra*, s. 26, teckn.

Runstenens plats var enligt Peringskiöld och Broocman (stora) kyrkodörren, P. A. Säve fann den liggande på prästgården (fordom på kyrkogården) och vidtalade prästerskapet om dess resning på kyrkogården, där den nu står mot norra kyrkogårdsmuren nära dess västra ända.

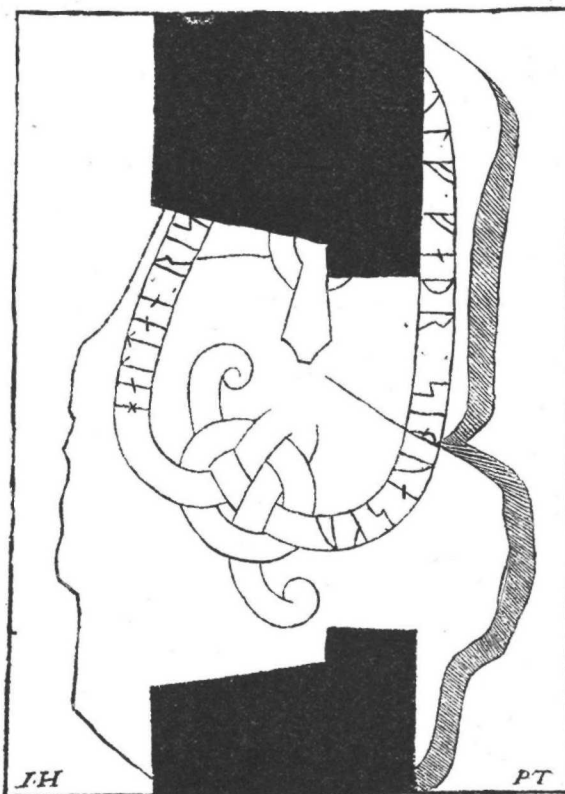
Ämnet är gråsten. Höjden är 1,74 m, bredden vid foten 1,34 m, vid korsets översta linie 86 cm. Slingans bredd är 10—12 cm.

På stenens nedre hälft är nästan all ristning bortnött. Namnet **haltan:**, som i B. 865 börjar inskriften, saknas alltså så när som på oläsliga antydningar. Första spåret av ristning till vänster är staven till **r** uti **rist**, ganska grund, 1,05 m nedifrån. I **fapu** är kröken på sista runans kännestreck ytterst obetydlig, runan är därför snarare **u** än **r**, som B. 865 läser. P. A. Säve, C. F. Nordenskiöld och Ihrfors läsa även **u**.

Nedom **fapu** saknas ristning på 35,5 cm, som innehållit **:sin** enligt B. 865, tilläventyrs också **r** i **fapu[r]**. Därefter finnes spår av B. 865 **ua**, tydliga spår av **s**, tydligt **k** och något mindre tydligt **u**. Vad därefter kommer, synes vara spår av **p**, 9 cm av staven uppifrån och hela bågen av bistaven från nedre utgångspunkten men icke övre föreningspunkten med staven; med **Y** synas däremot spåren oförenliga.

Inskriften har alltså varit följande:

[haltan:] rist · stin · þasi · hrulf : fapu [: sin : ua]s kup



B. 856.